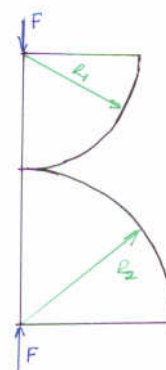

Kontakt kulových ploch

Zadání

Dvě polokoule z hliníku (modelován jak ideálně pružně-plastický materiál – $E = 7 \cdot 10^{10}$ Pa, $\mu = 0,33$, $\sigma_k = 80$ MPa), jedna o poloměru $R_1 = 10$ mm, druhá o poloměru $R_2 = 13$ mm, jsou tlačeny proti sobě.

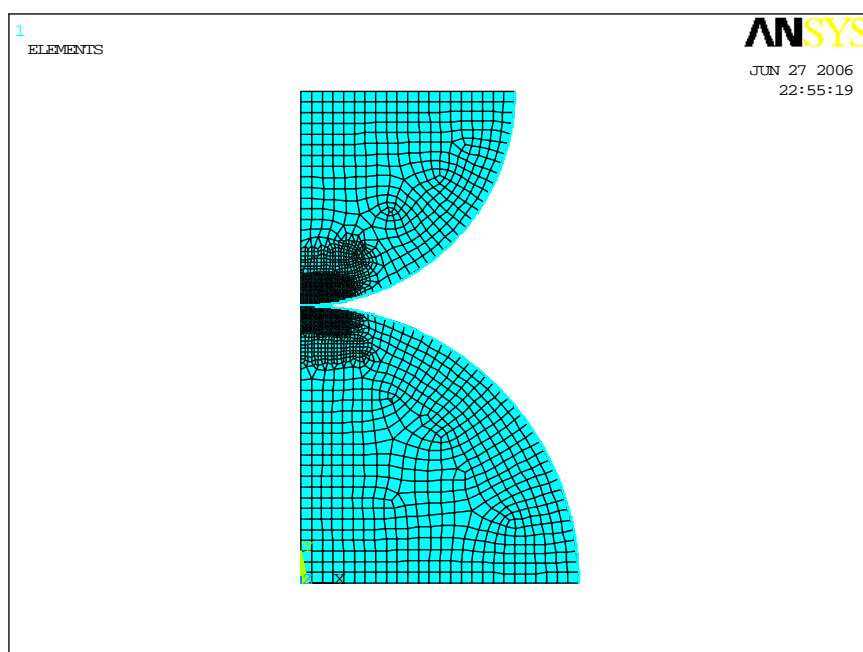
Zatížení bylo řešeno jako deformační, byl zadán posuv horní polokoule o 0,1 mm směrem dolů. V dalším kroku je horní polokoule je vrácena zpět pro získání zbytkové napjatosti.

Obr. 1. Zadání.

Způsob řešení

Příklad byl řešen jako kontaktní a axisymetrická úloha. Použitá síť je zobrazena na obrázku 2 typ elementu je PLANE82. Kontakt byl zadán symetrický.

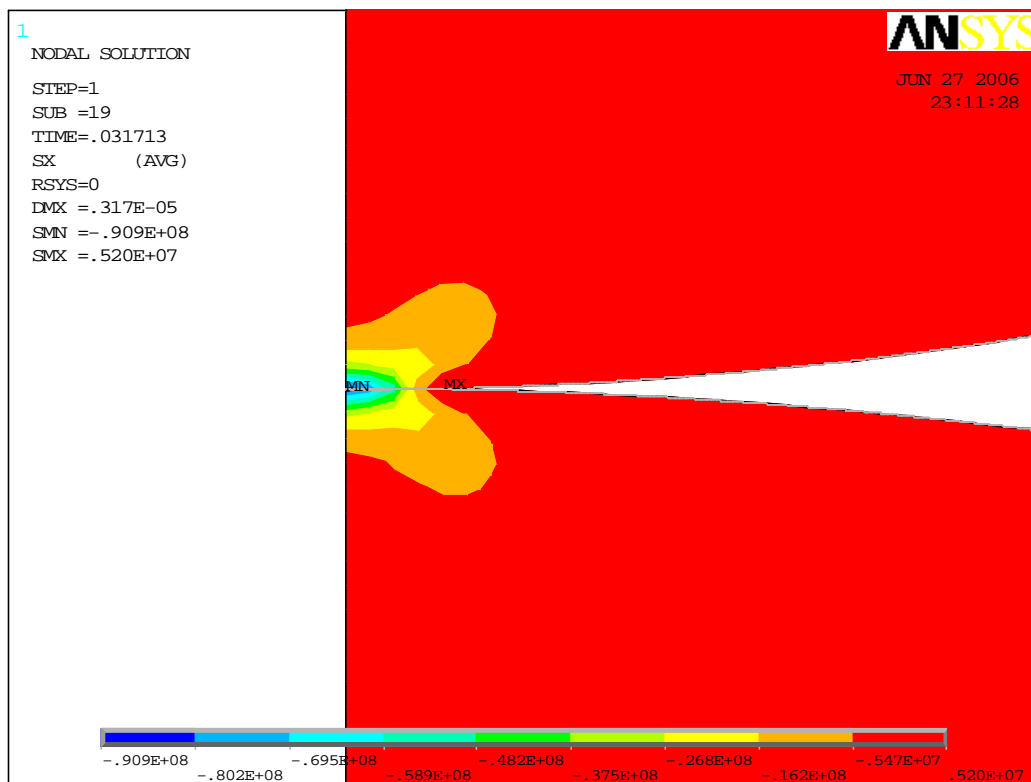
Obr. 2. Elementy.

První krok – zatížení – měl nastaven výpočet v časovém intervalu 0 až 1 s, přičemž nejmenší krok byl zvolen 0,0001 s, největší 0,05 s a počáteční 0,001 s.

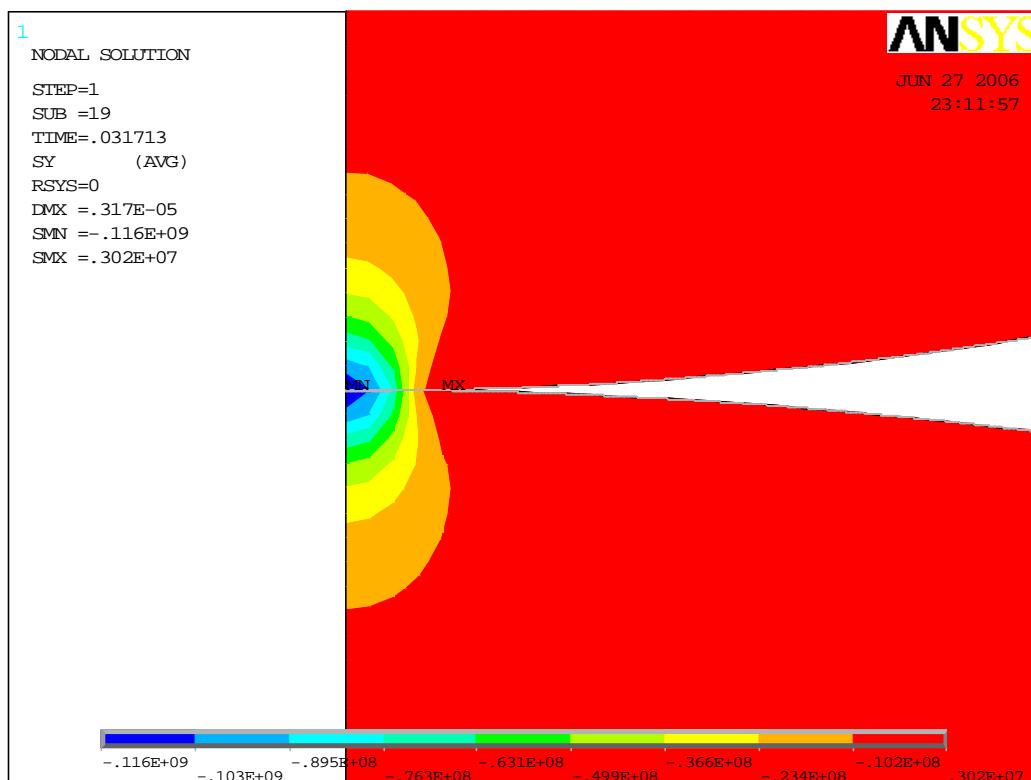
Výsledky

Zatížení bez vznikajících plastických deformací

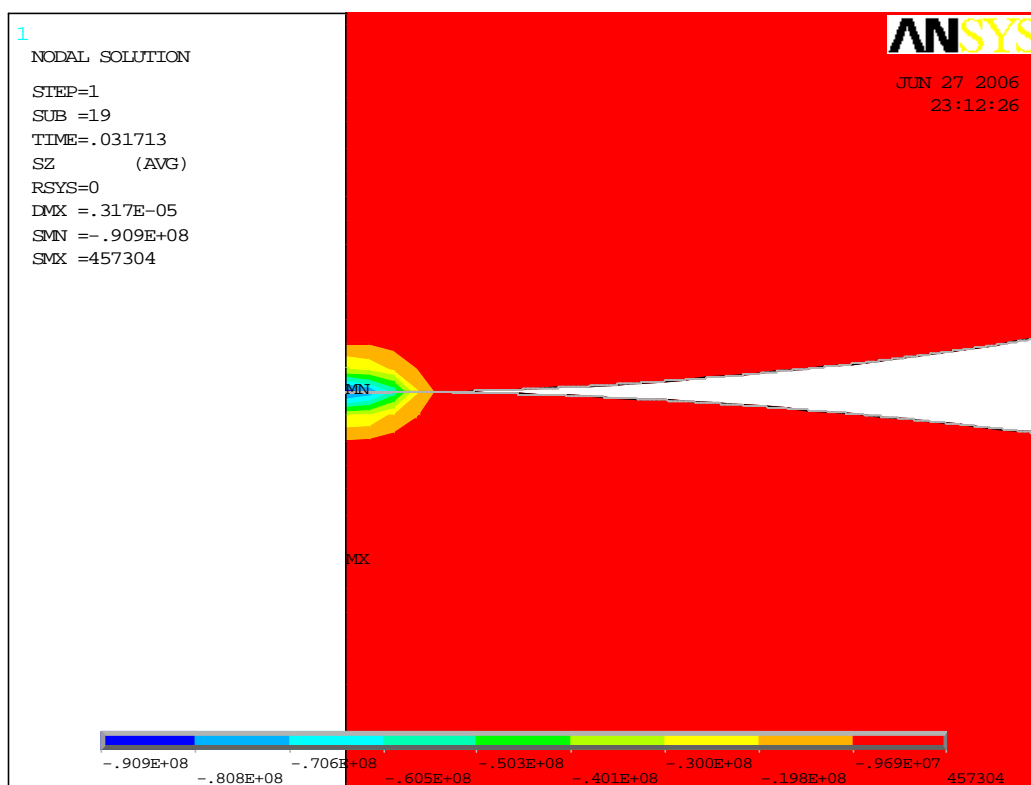
Obě polokoule se deformují nejprve elasticky. Při síle přibližně 6,7 N a posuvu 3,2 μm dochází k prvním plastickým přetvořením. Na obrázcích 3 až 7 jsou zobrazena rozložení napětí v kontaktu. Na napětí σ_y (obr. 4) je patrný přenos kontaktního tlaku mezi oběma tělesy. Extrémy smykového napětí τ_{xy} (obr. 6) odpovídají kraji kontaktní plochy. Z rozložení redukovaného napětí podle podmínky HMH (obr. 7) je patrné, že místa s největším napětím jsou těsně pod povrchem kontaktní plochy. Zde se také objeví první plastické deformace.

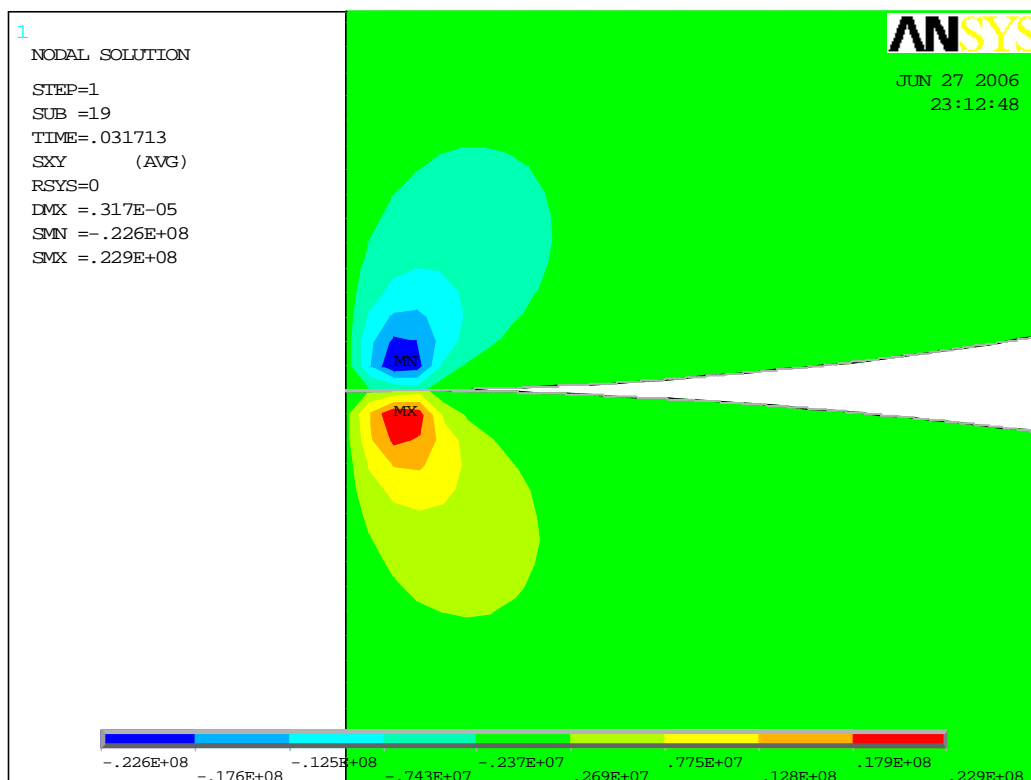
Obr. 3. Rozložení napětí σ_x při maximálním zatížení, kdy ještě nedochází k plastizaci

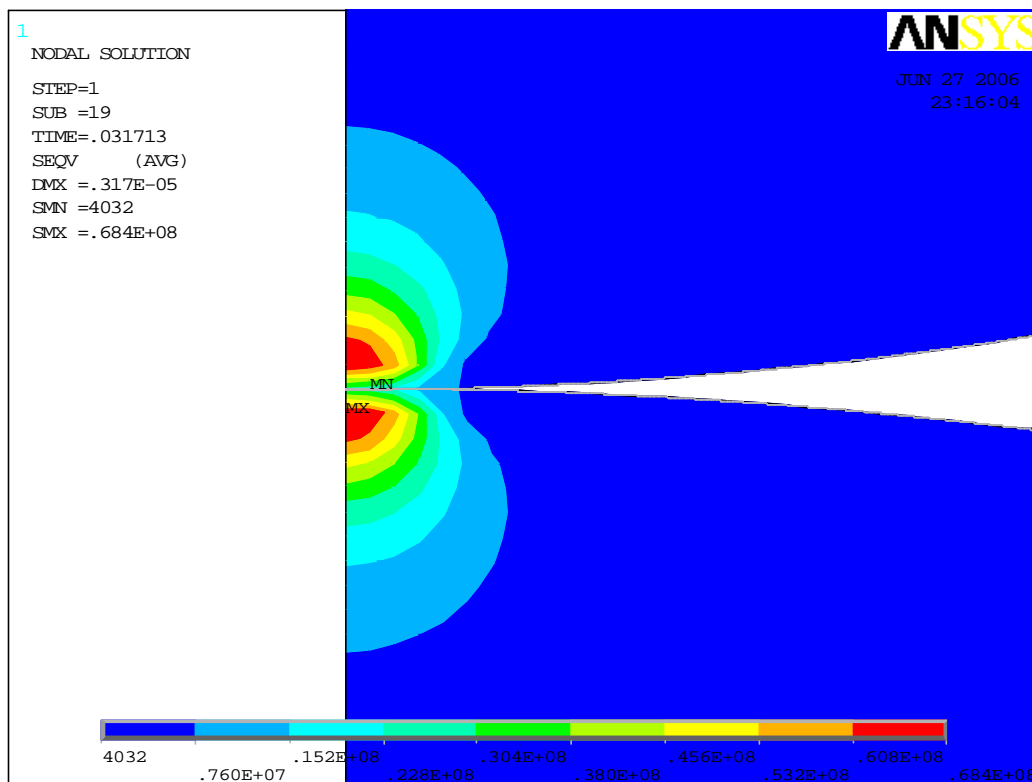
Obr. 4. Rozložení napětí σ_y při maximálním zatížení, kdy ještě nedochází k plastizaci

Obr. 5. Rozložení napětí σ_z při maximálním zatížení, kdy ještě nedochází k plastizaci

Obr. 6. Rozložení napětí τ_{xy} při maximálním zatížení, kdy ještě nedochází k plastizaci

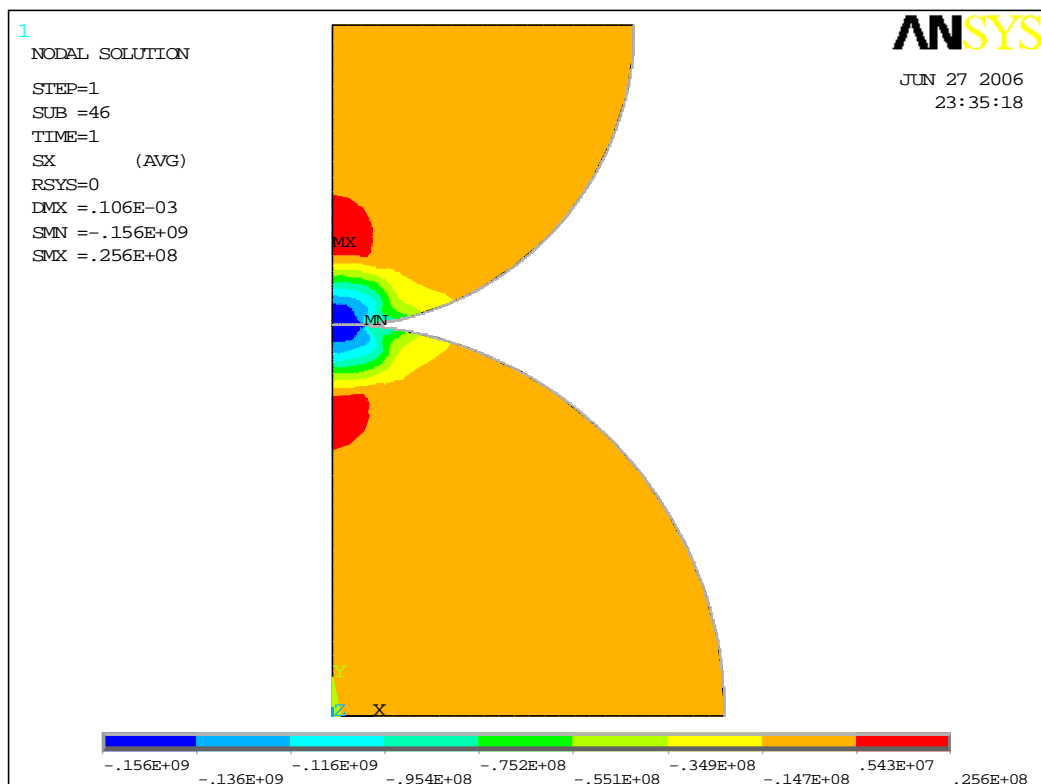

Obr. 7. Rozložení redukovaného napětí podle podmínky HMM při maximálním zatížení, kdy ještě nedochází k plastizaci

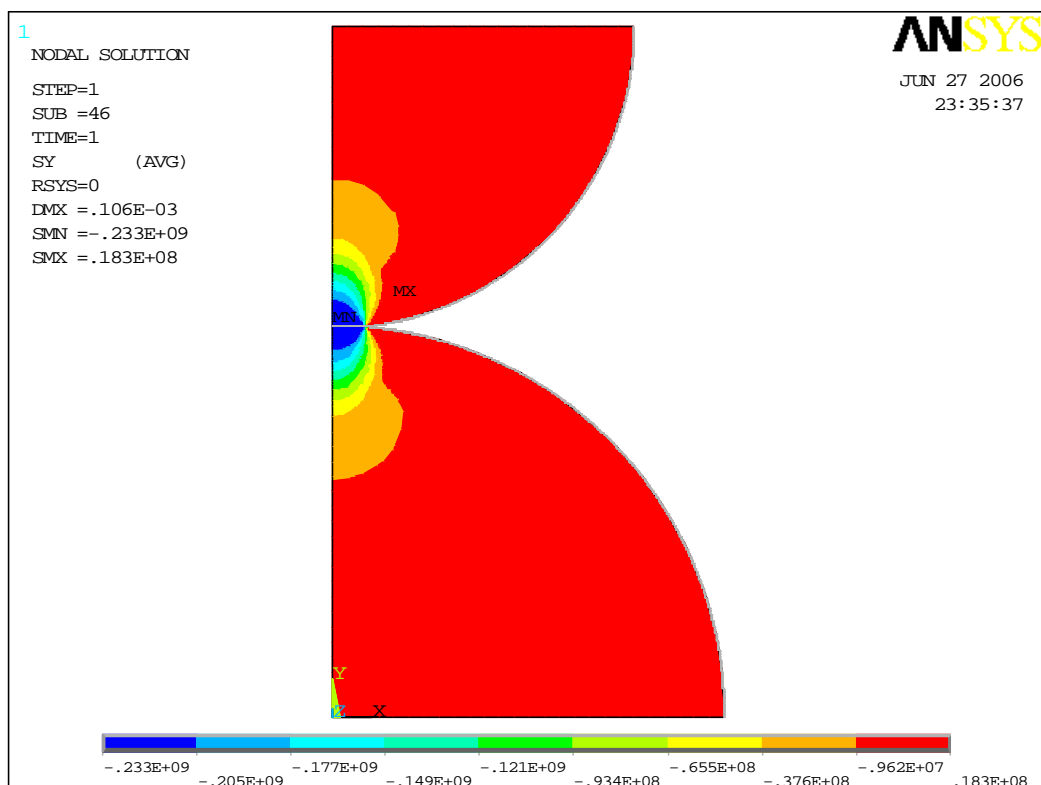
Maximální zatížení

Maximální nastavené zátěži odpovídá posuv horní hrany polokoule 100 μm a síla 875 N, tedy 30 $\times$ větší posuv než v případě posuvu při mezním stavu pružnosti a více než 100 $\times$ větší síla.

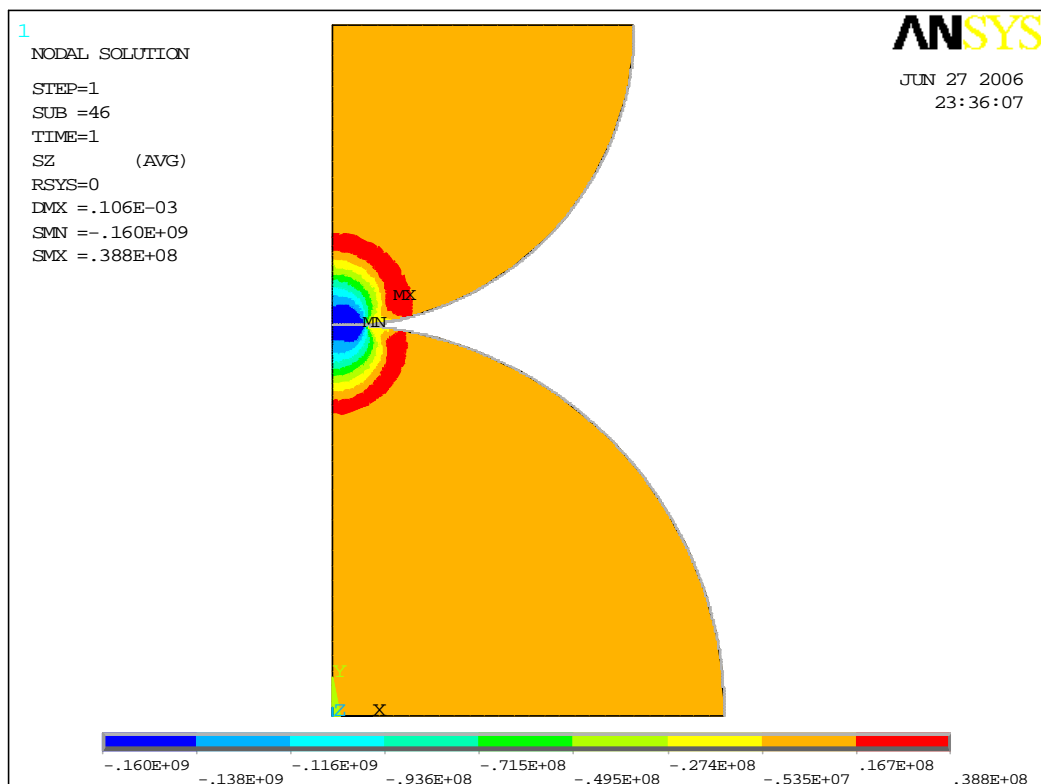
Na obrázcích jsou zobrazena napětí σ_x , σ_y , σ_z , a τ_{xy} . Z rozložení napětí σ_x lze vyčíst, že v oblasti vzdálené asi čtvrtinu až třetinu poloměru polokoule od kontaktu vzniká tahová napjatost. Napětí σ_y se z kontaktní plochy, která je z důvodu deformace širší, šíří dále do obou těles. Pro σ_z na okraji plastizující oblasti vzniká také tahová napjatost. Smykové napětí τ_{xy} má výrazné maximum v okolí kraje kontaktní plochy. Celkový rozsah plastizující části objemu je až do vzdálenosti třetiny poloměru od kontaktu. Tomuto objemu odpovídá oblast plastické deformace, přičemž k největší plastické deformaci dochází pod povrchem kontaktu.

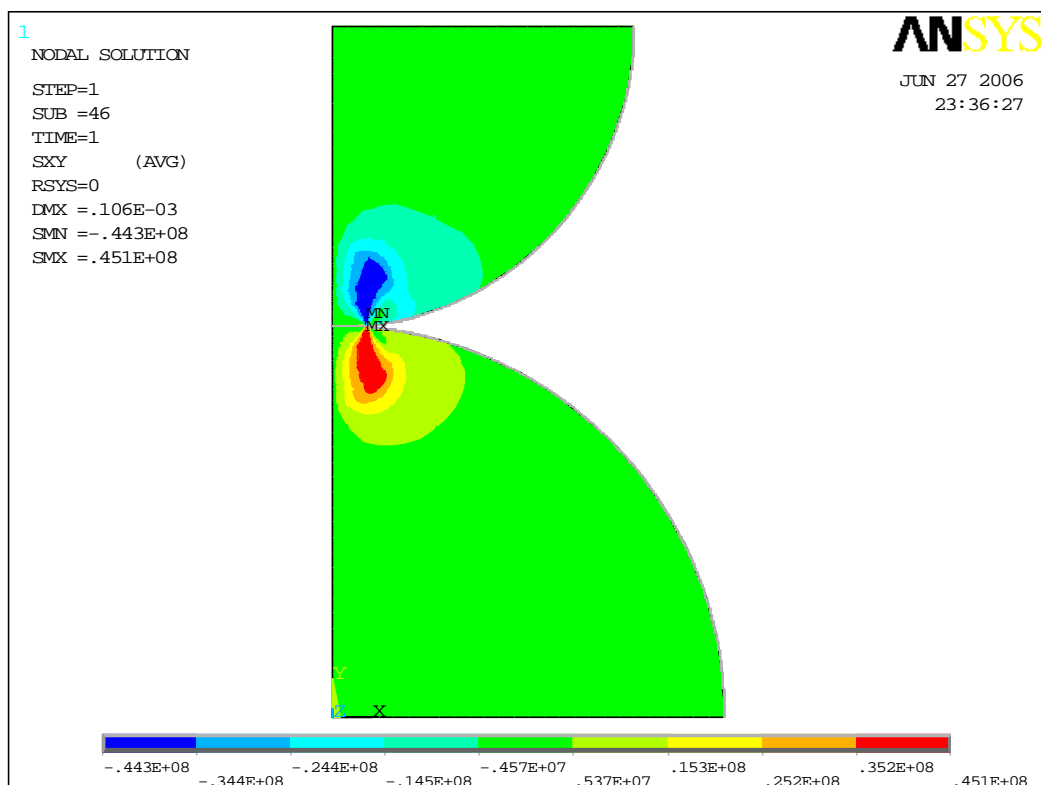
Obr. 8. Rozložení napětí σ_x při maximálním nastaveném zatížení

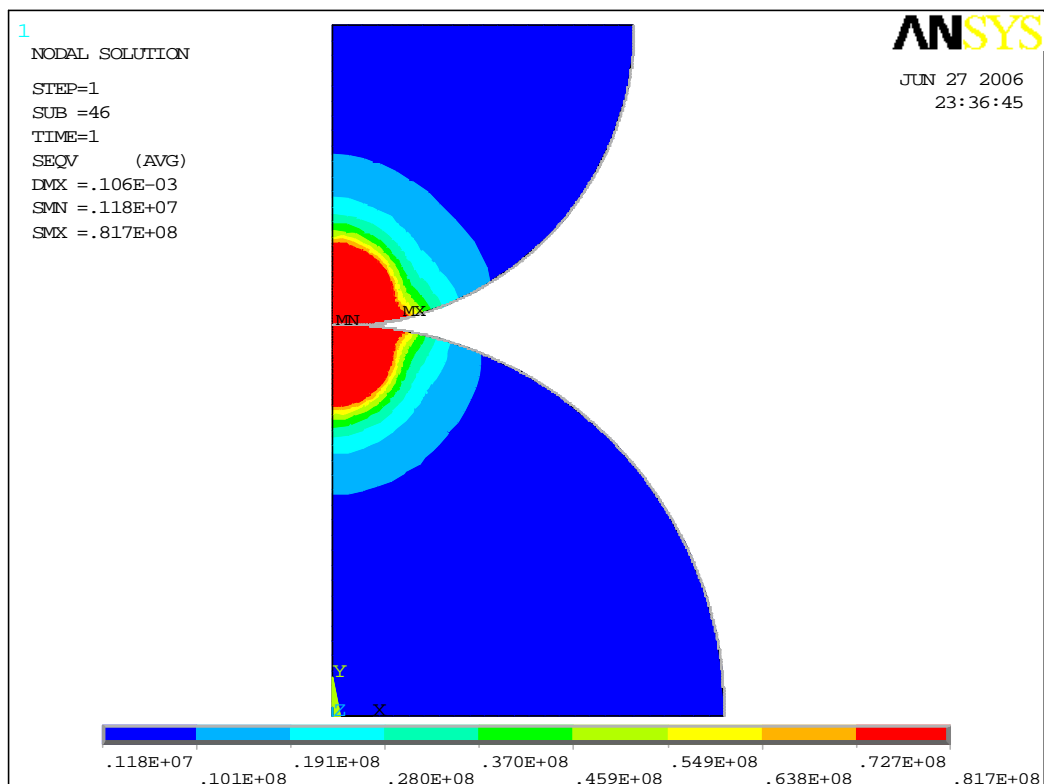
Obr. 9. Rozložení napětí σ_y při maximálním nastaveném zatížení

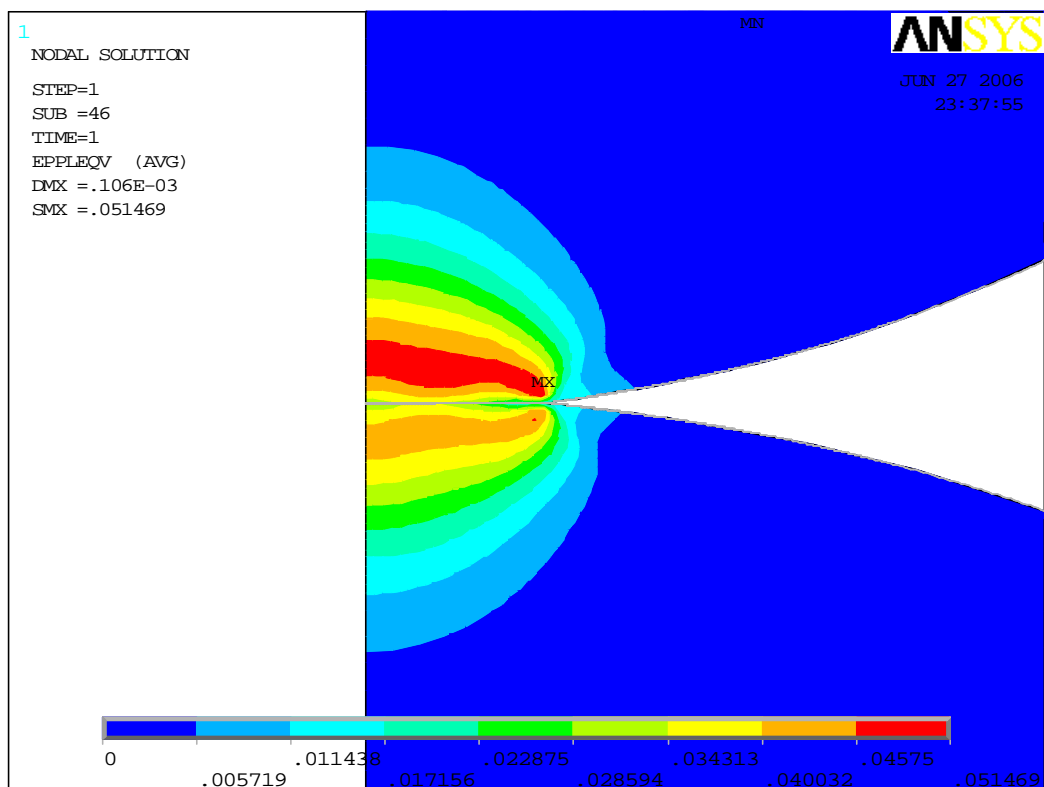
Obr. 10. Rozložení napětí σ_z při maximálním nastaveném zatížení

Obr. 11. Rozložení napětí τ_{xy} při maximálním nastaveném zatížení

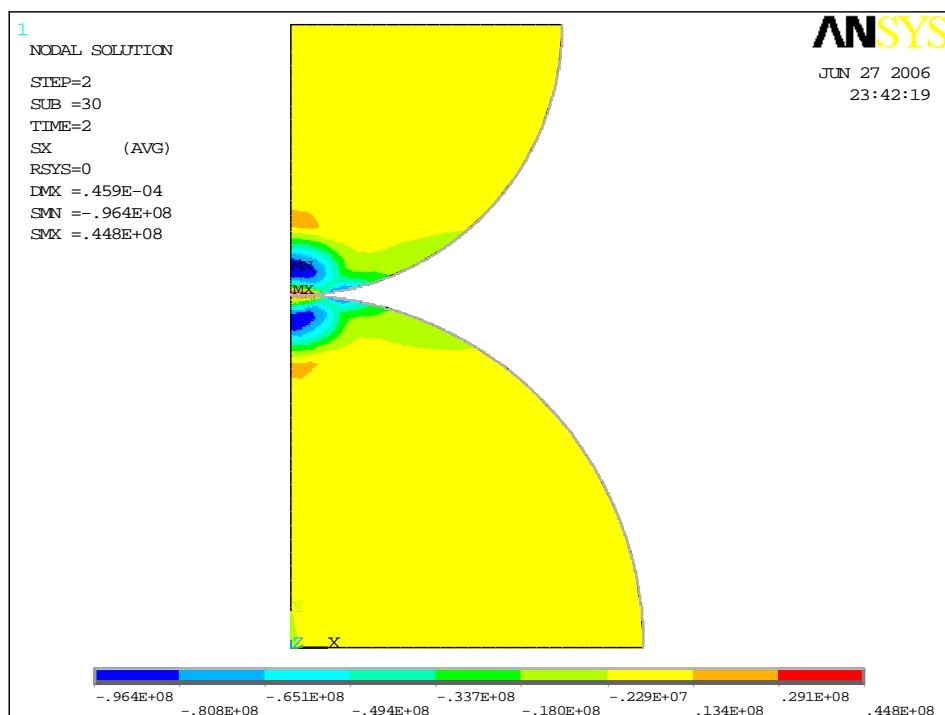
Obr. 12. Rozložení redukovaného napětí podle podmínky HMH při maximálním nastaveném zatížení

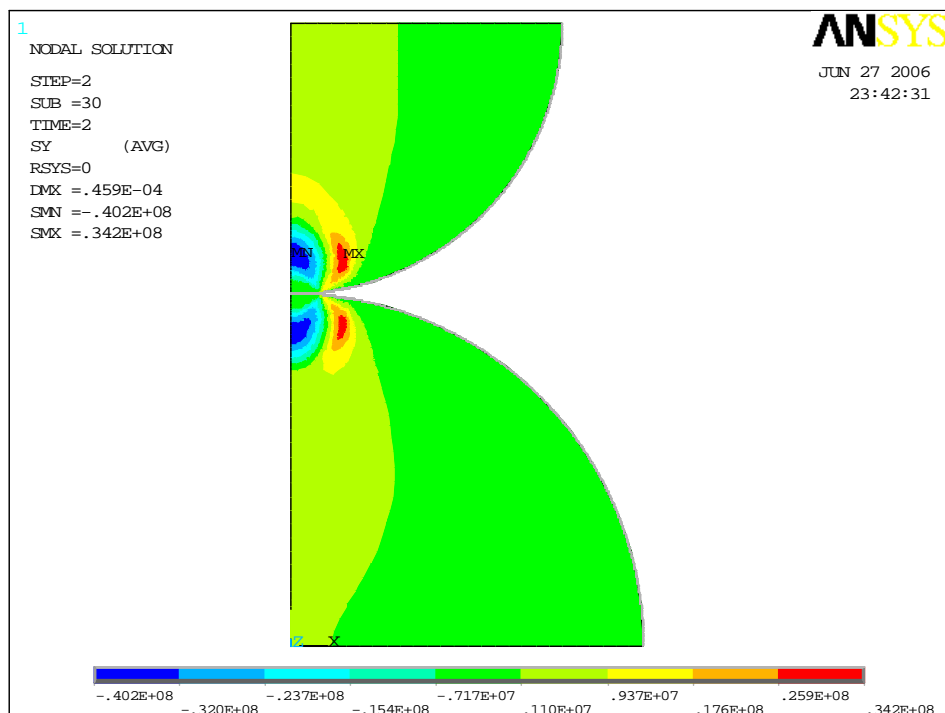
Obr. 13. Rozložení redukovaného plastického přetvoření podle HMH při maximálním nastaveném zatížení

Zbytková napjatost po odlehčení

Po odlehčení se výrazně sníží význam tlakové složky napětí ve směru y, která byla způsobena stlačováním těles. V důsledku plastické deformace polokoulí však zejména na přechodu z části, která při zatížení plastizovala a části, kde byla pouze elastická deformace, výrazná zbytková napjatost, a to hlavně v okolí kraje původní kontaktní plochy, kde se blíží až mezi kluzu.

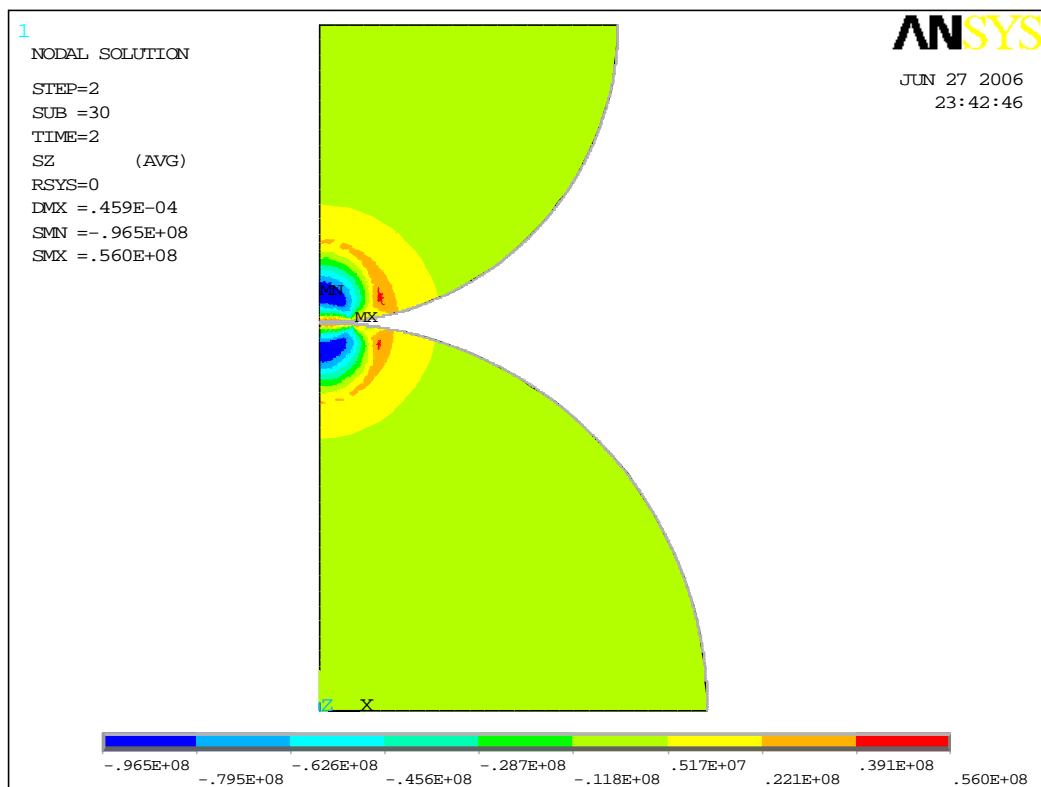

Obr. 14. Rozložení zbytkového napětí σ_x

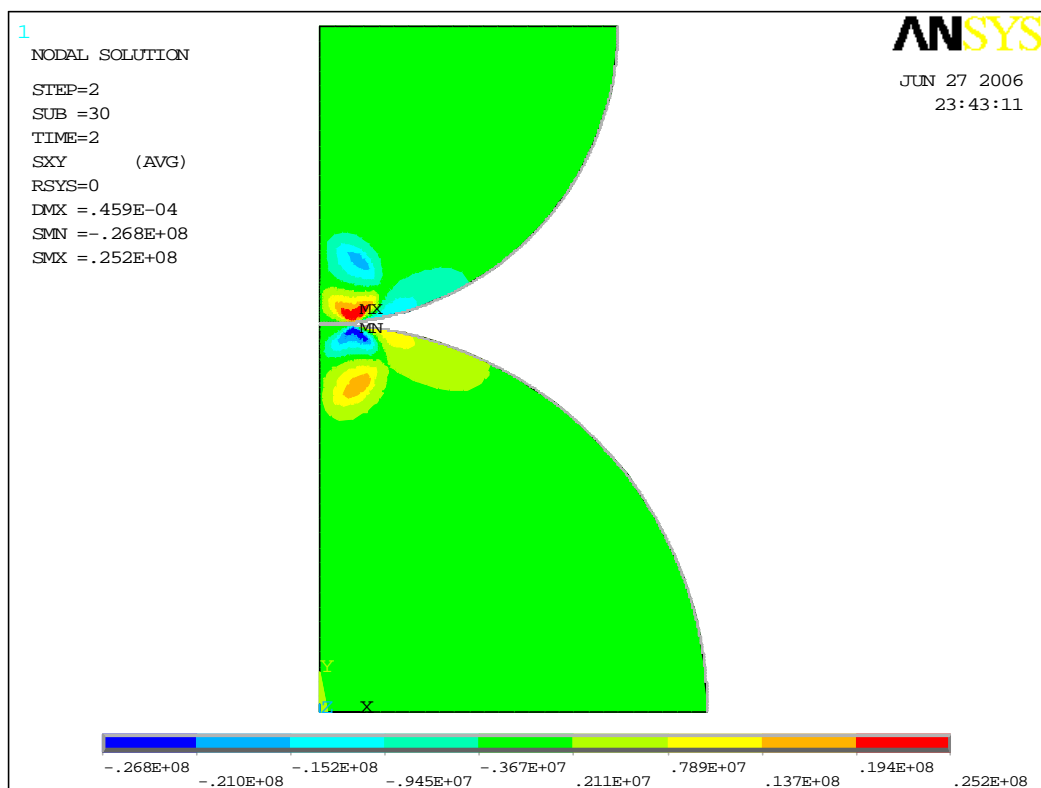

Obr. 15. Rozložení zbytkového napětí σ_y

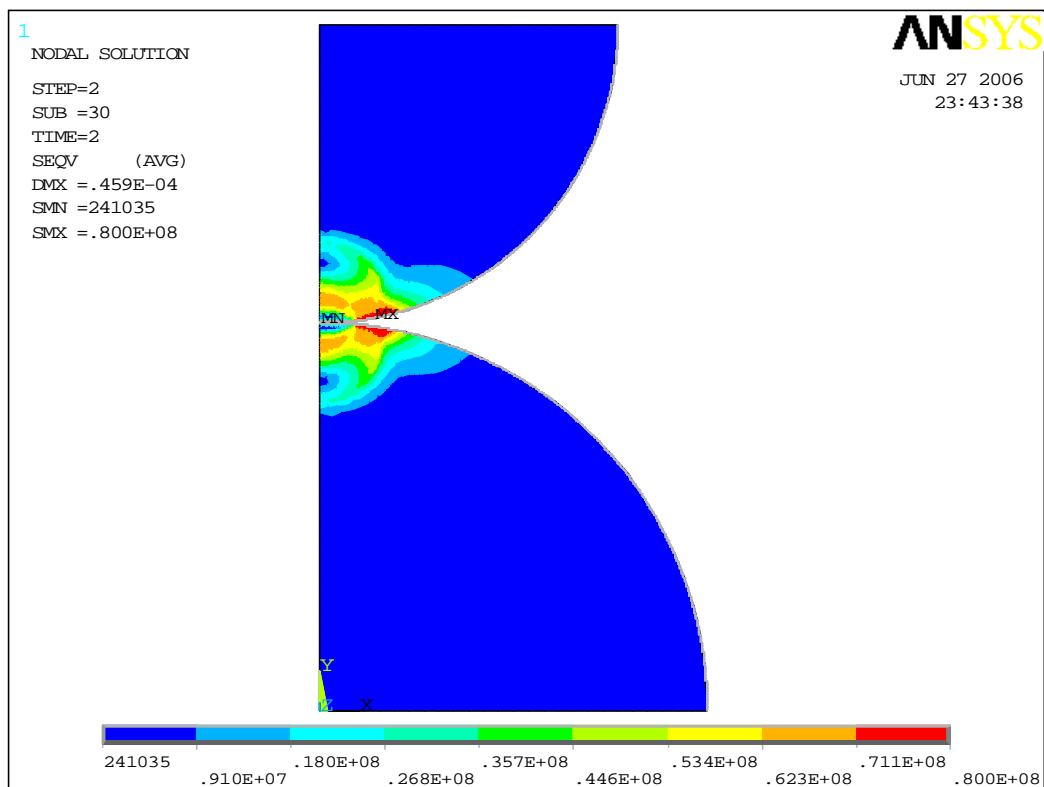

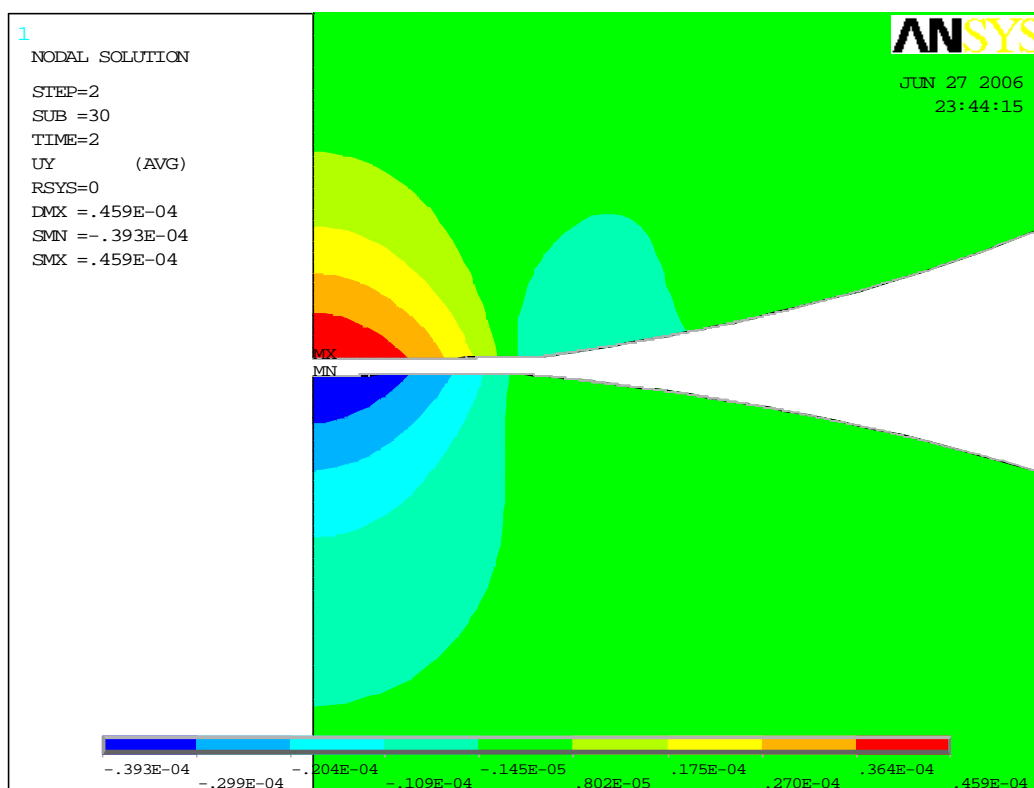
Obr. 16. Rozložení zbytkového napětí σ_z

Obr. 17. Rozložení zbytkového napětí τ_{xy}

Obr. 18. Rozložení zbytkového napětí, redukovaná napjatost podle HMH

Obr. 19. Posuvy způsobené plastickou deformací